

Regeringens proposition

1986/87: 26

om avgifter vid de allmänna domstolarna

Prop.
1986/87: 26

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 2 oktober 1986.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Bengt K. Å. Johansson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar rörande finansieringen av kungörelsekostnaderna i mål och ärenden vid de allmänna domstolarna. Det föreslås att den nuvarande ordningen i konkurser och ackordsärenden ersätts av ett system med enhetliga kungörandeavgifter. I vattenmål behålls de nuvarande reglerna. I övriga mål och ärenden föreslås att kungörelsekostnaderna anslagsfinansieras och att staten kompenserar sig för kostnaderna genom en generell höjning av ansökningsavgifterna i tvistemålen och de allmänna domstolsärendena samt genom att de nuvarande expeditionsavgifterna i ärenden enligt boupptecknings- och avhandlingsprotokollen ersätts med ansökningsavgifter, vilka räknas upp på samma sätt. Vidare föreslås att den återstående lösningsskyldigheten i fråga om domar, beslut och vissa bevis slopas och att inkomstbortfallet även här kompenseras genom höjda ansökningsavgifter.

Den nuvarande regleringen av avgifter vid de allmänna domstolarna i expeditionskungörelsen (1964: 618) avses bli ersatt av en särskild förordning i ämnet. I anslutning härtill föreslås vissa ändringar i rättegångsbalken, lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden, lagsökningslagen (1946: 808), handräckningslagen (1981: 847) och rättshjälpslagen (1972: 429).

De nya reglerna avses träda i kraft den 1 juli 1987.

Lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 42 kap. 3 och 4 §§ samt 47 kap. 3 och 4 §§ rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

42 kap.

3 §

Uppfyller stämningsansökan ej föreskrifterna i 2 § eller är den *eljest* ofullständig, skall rätten förelägga käranden att avhjälpa bristen.

Om stämningsansökningen inte uppfyller föreskrifterna i 2 § eller i *övrigt* är ofullständig, skall rätten förelägga käranden att avhjälpa bristen. *Detsamma gäller om föreskriven ansökningsavgift inte har betalats.*

4 §¹

Följer käranden inte ett föreläggande enligt 3 §, skall ansökningen avvisas, om den är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång.

Följer käranden inte ett föreläggande enligt 3 §, skall ansökningen avvisas, om den är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång *eller om underlåtenheten avser betalning av ansökningsavgiften.*

Ansökningen skall också avvisas, om det är uppenbart att målet på grund av rättegångshinder inte kan tas upp till prövning.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

47 kap.

3 §

Uppfyller stämningsansökan ej föreskrifterna i 2 § eller är den *eljest* ofullständig eller har sådant intyg, som avses i 2 § tredje stycket, ej företetts, skall rätten förelägga målsäganden att avhjälpa bristen.

Om stämningsansökningen inte uppfyller föreskrifterna i 2 § eller i *övrigt* är ofullständig eller om sådant intyg, som avses i 2 § tredje stycket, *inte* företetts, skall rätten förelägga målsäganden att avhjälpa bristen. *Detsamma gäller om föreskriven ansökningsavgift inte har betalats.*

4 §²

Följer målsäganden inte ett föreläggande enligt 3 §, skall ansökningen avvisas, om den är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i ansvarsfrågan. Detsamma gäller om något intyg, som avses i 2 § tredje stycket inte har företetts.

Följer målsäganden inte ett föreläggande enligt 3 §, skall ansökningen avvisas, om den är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i ansvarsfrågan. Detsamma gäller om något intyg, som avses i 2 § tredje stycket inte har företetts *eller om underlåtenheten avser betalning av ansökningsavgiften.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

¹ Senaste lydelse 1984: 131.

² Senaste lydelse 1984: 131.

Lag om ändring i lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Uppfyller *ansökan* ej föreskrifterna i 2 § eller är den *eljest* ofullständig, *förelägge* rätten sökanden att avhjälpa bristen. *Efterkommes ej* sådant föreläggande *må ansökan* avvisas.

Finnes uppenbart, att *ansökan* ej kan av rätten *upptagas*, skall den omedelbart avvisas.

Föreslagen lydelse

3 §

Om ansökningen inte uppfyller föreskrifterna i 2 § eller i övrigt är ofullständig, *skall* rätten *förelägga* sökanden att avhjälpa bristen. *Följer sökanden inte* ett sådant föreläggande *får ansökningen* avvisas.

Har föreskriven ansökningsavgift inte betalats, skall rätten *förelägga* sökanden att betala avgiften. *Följer sökanden inte* ett sådant föreläggande *skall ansökningen* avvisas.

Är det uppenbart att *ansökningen* inte kan tas upp av rätten, skall den omedelbart avvisas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1946: 808) om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslag)

Härigenom föreskrivs att 2, 3, 19 och 21 §§ lagen (1946: 808) om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslag) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Lagsökning skall göras skriftligen hos allmän underrätt. Ansökningen skall innehålla uppgifter om parterna i den utsträckning som anges i 33 kap. 1 § rättegångsbalken. Dessutom skall anges fordringens belopp och den ränta som fordras. Borgenären skall också ange de omständigheter som betingar rättens behörighet, om denna inte framgår av vad som annars anförs. Vid ansökningen skall fogas styrkt avskrift av den handling varpå fordringen grundas och, då betalning enligt 1 § andra stycket söks ur fast egendom, skepp eller skeppsbygge eller egendom som omfattas av företagshypotek, av den handling varigenom panträtt i egendomen eller företagshypotek har upplåtits.

¹ Senaste lydelse 1985: 270.

Ansökningen skall jämte avskrift som anges i första stycket inges i två exemplar och vara egenhändigt undertecknad av borgenären eller hans ombud. Är endast ett exemplar ingivet, skall rätten mot föreskriven avgift ombesörja erforderlig avskrift. Denna gäller i målet lika med originalet.

Har föreskriven ansökningsavgift inte betalats skall rätten förelägga borgenären att betala avgiften.

3 §²

Finner rätten att de handlingar som har åberopats ej utgör bevis om fordran eller rätt till betalning ur den egendom som har angivits eller finner rätten annars att hinder föreligger mot att ta upp en ansökan enligt 1 § första, andra eller tredje stycket, skall den avvisas. Bevis om avvisning skall tecknas på det ena exemplaret av ansökningen.

Följer borgenären inte ett föreläggande enligt 2 § tredje stycket föreligger hinder mot att ta upp ansökningen.

19 §³

Ansökning om betalningsföreläggande skall göras skriftligen eller muntligen hos allmän underrätt. Ansökningen skall innehålla uppgifter om parterna i den utsträckning som anges i 33 kap. 1 § rättegångsbalken. Dessutom skall anges fordringens belopp och den ränta som fordras. Borgenären skall i ansökningen eller i räkning som åberopas också tydligt och fullständigt ange grunden för fordringen och tiden för dess tillkomst samt de omständigheter som betingar rättens behörighet, om denna inte framgår av vad som annars anförs.

Ansökning som görs skriftligen skall avlämnas i två exemplar och vara egenhändigt undertecknad av borgenären eller hans ombud. Är endast ett exemplar ingivet, skall rätten mot föreskriven avgift ombesörja erforderlig avskrift. Denna gäller i målet lika med originalet. Görs ansökning muntligen, skall genom rättens försorg mot föreskriven avgift uppteckning därav ske i två exemplar. Borgenären eller hans ombud skall med sin underskrift intyga att uppteckningen är riktig. Uppteckningen gäller sedan som original.

Räkning som åberopas skall inges i två exemplar. Är räkningen ingiven i endast ett exemplar, skall rätten mot föreskriven avgift ombesörja erforderlig avskrift.

Har föreskriven ansökningsavgift inte betalats, skall rätten förelägga borgenären att betala avgiften.

21 §

Prövar rätten hinder möta för upptagande av ansökningen, skall den avvisas; bevis därom skall tecknas på ena exemplaret av ansökningen.

Finner rätten att hinder föreligger mot att ta upp ansökningen skall den avvisas. Bevis om avvisningen skall tecknas på det ena exemplaret av ansökningen.

² Senaste lydelse 1981: 740.

³ Senaste lydelse 1985: 269.

Följer borgenären inte ett föreläggande enligt 19 § fjärde stycket föreligger hinder mot att ta upp ansökningen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

4 Förslag till

Lag om ändring i handräckningslagen (1981: 847)

Härigenom föreskrivs att 4 § handräckningslagen (1981: 847) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Är ansökningen så bristfällig att den inte kan läggas till grund för prövning i sak och *efterkommer* sökanden inte föreläggande att avhjälpa bristen, skall ansökningen avvisas. Möter annat hinder att ta upp ansökningen, skall den omedelbart avvisas.

Är ansökningen så bristfällig att den inte kan läggas till grund för prövning i sak *eller har föreskriven ansökningsavgift inte betalats* och *följer* sökanden inte ett föreläggande att avhjälpa bristen, skall ansökningen avvisas. Möter annat hinder *mot* att ta upp ansökningen, skall den omedelbart avvisas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

5 Förslag till

Lag om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429)

Härigenom föreskrivs att 9 och 9 a §§ rättshjälpslagen (1972: 429)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

Vid allmän rättshjälp betalar staten kostnaderna i den rättsliga angelägenhet som rättshjälpen avser.

Såsom kostnad för rättshjälpen anses den rättssökandes kostnad för

1. biträde som varit behövligt för tillvaratagande av den rättssökandes rätt,

2. bevisning vid allmän domstol, bostadsdomstolen, marknadsdomstolen, arbetsdomstolen eller krigsrätt samt nödvändig utredning i angelägenhet, som kan komma under sådan domstols prövning eller som skall prövas av skiljemän,

¹ Lagen omtryckt 1983: 487.

3. utredning i angelägenhet som skall prövas av förvaltningsdomstol eller förvaltningsmyndighet om utredningen är skäligen påkallad för tillvaratagande av den rättssökandes rätt och ej kan erhållas genom myndigheten,

4. resa och uppehälle för den rättssökande eller hans ställföreträdare och för vårdare eller annan, som måste anlitas i samband med inställelse inför domstol eller annan myndighet, om personlig inställelse ålagts, eller i samband med inställelse för sådan blodundersökning eller annan undersökning rörande ärftliga egenskaper som avses i lagen (1958:642) om blodundersökning m. m. vid utredning av faderskap eller läkarundersökning enligt 21 kap. 11 § föräldrabalken,

5. avgift som utgår för ansökan enligt *expeditionskungörelsens* (1964:618) avgiftslista, *avdelning II*, samt särskild avgift som skall betalas enligt förordningen (1981:1185) om utsökningsavgifter,

5. ansökningsavgift enligt *förordningen* (1987:000) om avgifter vid *de allmänna domstolarna* samt särskild avgift som skall betalas enligt förordningen (1981:1185) om utsökningsavgifter,

6. vad som av allmänna medel utgått i ersättning för översättning eller i ersättning enligt 4 eller 5 § lagen (1958:642) om blodundersökning m. m. vid utredning av faderskap eller enligt föreskrift i rättegångsbalken eller 3 § första stycket nämnda lag för bevisning som rätten självant föranställt om,

7. skiftesman som av domstol förordnats att verkställa bodelning med anledning av äktenskapsskillnad eller boskillnad,

8. medling enligt 42 kap. 17 § rättegångsbalken.

Såsom kostnad för bevisning enligt andra stycket 2 anses ej den rättssökandes kostnad för sådan blodundersökning eller annan undersökning rörande ärftliga egenskaper som avses i lagen (1958:642) om blodundersökning m. m. vid utredning av faderskap.

9 a §

Den som beviljats allmän rättshjälp är i målet eller ärendet befriad från avgift för expedition enligt *expeditionskungörelsens* (1964:618) avgiftslista, *avdelningarna I och II* samt *avdelning III* under rubriken Utsökning m. m. Avgiftsfriheten för expedition gäller endast i den mån expeditionen är erforderlig för den rättssökande. Avgiftsfriheten gäller ej i fråga om sådan expedition som utfärdas endast på särskild begäran, om icke expeditionen begäres innan avgörandet i huvudsaken vunnit laga kraft.

Den som har beviljats allmän rättshjälp är i målet eller ärendet befriad från *expeditionsavgifter* enligt *förordningen* (1987:000) om avgifter vid *de allmänna domstolarna* och för avgifter enligt *expeditionskungörelsens* (1964:618) avgiftslista, *avdelning I* samt *avdelning II* under rubriken Utsökning m. m. Avgiftsfriheten gäller endast i den mån den begärda handlingen är erforderlig för den rättssökande. Avgiftsfriheten gäller inte i fråga om handling som utfärdas endast på särskild begäran, om inte handlingen begärs innan avgörandet i huvudsaken har vunnit laga kraft.

Den som beviljats allmän rättshjälp i angelägenhet som lett till verkställbart avgörande, ansvarar inte för grundavgift och försäljningsavgift enligt förordningen (1981:1185) om utsökningsavgifter. Detsamma gäller den som har beviljats allmän rättshjälp i ett mål om verkställighet.

Kostnader för kungörelse i mål eller ärende vid allmän domstol, bostadsdomstolen, arbetsdomstolen eller krigsrätt skall, såvitt de belastar den som beviljats allmän rättshjälp, utgå av allmänna medel.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 oktober 1986

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Lundkvist, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Wickbom, Johansson, Lindqvist

Föredragande: statsrådet Johansson

Proposition om avgifter vid de allmänna domstolarna

1 Inledning

Domstolsverket (DV) har på regeringens uppdrag utrett vissa frågor rörande avgifter och finansiering av kungörelsekostnader i mål och ärenden vid de allmänna domstolarna. En redovisning av DV:s utredning och förslag till författningsändringar har lämnats i DV:s rapport nr 1985: 2 Kungörelsekostnader och ansökningsavgifter m. m. i domstol. En sammanfattning av rapporten bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Rapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena i behandlade delar bör fogas till protokollet som *bilaga 2*.

Rörande de förslag till lagändringar som jag nu behandlar har samråd skett med chefen för justitiedepartementet.

2 Föredraganden

2.1 Inledande synpunkter

De allmänna domstolarna, särskilt tingsrätterna, skall i ett stort antal situationer kungöra anmälningar, ansökningar eller beslut i olika tidningar. Kostnaderna för detta skall som regel betalas av sökanden (eller motsvarande). Eftersom tidningarnas annonskostnader skiljer sig åt och antalet tidningar i vilka kungörande skall ske varierar beroende på olika tidningars spridning inom orten kan en betalningsansvarig få betala olika mycket för fullt jämförbara ärenden inom olika delar av landet. Domstolarnas rutiner när det gäller att ta betalt av den betalningsansvarige är med de nuvarande reglerna omständliga och arbetskrävande.

I en skrivelse till regeringen den 2 augusti 1984 angav DV alternativa lösningar för att finansiera vissa kungörelsekostnader vid tingsrätterna. Verket förordade att kostnaderna skulle tas ut genom en höjning av ansöknings- och expeditiionsavgifterna i mål och ärenden där kungörande i allmänhet förekommer.

I ett beslut den 22 november 1984 uppdrog regeringen åt DV att fortsätta utreda ett nytt system för finansiering av kungörelsekostnaderna. I uppdraget angavs att de administrativa fördelarna med en schablonisering av kungörelsekostnaderna genom en höjning av ansökningsavgifterna skulle vägas mot de invändningar som en sådan lösning kan möta med avseende på intresset av rättvisa i det enskilda fallet, ansökningsavgiftens höjd och värdet av enhetliga ansökningsavgifter.

Vidare uppdrogs åt DV att utreda möjligheterna att avskaffa den återstående lösningsskyldigheten av domar och beslut i de allmänna domstolarna, vilka besparingar och fördelar i övrigt detta kunde medföra samt på vilket sätt inkomstbortfallet kunde kompenseras genom höjda ansökningsavgifter. DV:s utredning borde enligt regeringsbeslutet mynna ut i ett förslag till en särskild förordning om avgifter vid domstol och avgifterna beräknas med utgångspunkt i den nuvarande kostnadstäckningsgraden.

DV:s rapport behandlar – utöver de frågor som omfattas av uppdraget – ytterligare några frågeställningar som rör avgifter i domstolarna. De förslag till författningsändringar som jag avser lägga fram i dessa sistnämnda avseenden följer de riktlinjer som riksdagen tidigare har antagit för avgiftsuttag vid de allmänna domstolarna. Jag avser därför inte att behandla dem i det här sammanhanget utan övergår till att närmare diskutera behovet av ändringar i den ordning som för närvarande gäller för kungörelsekostnader och skyldighet att lösa vissa expeditioner som utfärdas av de allmänna domstolarna.

2.2 Reformbehovet

Bestämmelser om att kungörelse skall ske finns i ett stort antal författningar, såsom konkurslagen (1921: 225), lagen (1927: 85) om dödande av förkommen handling och lagen (1981: 131) om kallelse på okända borgenärer. Kungörandet är i de flesta fall en förutsättning för att en rättsverkan skall inträda.

Bestämmelser om hur kungörandet skall gå till finns i lagen (1977: 654) om kungörande i mål och ärenden hos myndighet m. m. (kungörandelagen) och i kungörandeförordningen (1977: 827).

I de författningar som innehåller bestämmelser om kungörande förekrivs i fråga om mål och domstolsärenden att kungörande i samtliga fall skall ske i Post- och Inrikes Tidningar. Vidare anges när kungörande i ortstidning är obligatoriskt. När så är fallet skall kungörelse föras in i alla lokala dagstidningar som är spridda till en viss procentandel av hushållen i orten.

Det är domstolarna som ombesörjer kungörandet. På domstolarna ankommer alltså att skriva annonsorder och manus samt sända dessa till tidningarna, ta emot annonsfakturorna från tidningarna och betala dessa, fördela annonsfakturorna på de berörda målen och ärendena, fakturera sökanden, bevaka att betalning flyter in, vid behov utfärda betalningspåminnelser samt stämma av kontot för kungörelsekostnader.

Kungörelsekostnaderna redovisas av domstolarna i tre olika rutiner. För flertalet mål och ärenden – i praktiken alla mål och ärenden utom vatten-

mål och mindre konkurser – används ett särskilt ADB-system, kungörelsekostnadssystemet, för fakturering, bevakning och påminnelse. Kungörelser i vattenmål finansieras via partsmedel som är deponerade på postgirokonto. Bokföringen sköts manuellt. Kungörelsekostnader i mindre konkurser betalas av statsverket. I den mån det finns tillgångar i konkurserna eller om det finns någon betalningsskyldig borgenär inlevererar förvaltare medel till statsverket högst motsvarande kungörelsekostnaderna och tillsynsavgiften. Kungörelsekostnaderna för tillkännagivande av utdelningsförslag i konkurser ombesörjs och betalas av förvaltaren med medel ur konkursboet.

De totala kostnaderna för kungörelser som ombesörjs av domstolarna – exkl. kungörelsekostnaderna i vattenmål och mindre konkurser – uppgick budgetåret 1983/84 till 4,9 milj. kr.

Som jag redan antytt varierar kostnaden för kungörandet starkt mellan olika regioner. Sökandena i helt jämförbara ärenden får betala olika mycket beroende på variationer i annonspriserna och i annonseringens omfattning. Det är för sökandena nära nog omöjligt att på förhand beräkna hur stor kungörelsekostnaden kommer att bli.

För domstolarnas del vållar debitering och uppbörd av kostnaderna mycket arbete. Tidningsfakturorna skall konteras på olika sätt. De nuvarande rutinerna fordrar stor noggrannhet. Flera kontroller i datalistor etc. krävs för att stämma av bokföringen av tidningsfakturor och kostnader i målet eller ärendet i fråga. Att utreda felaktigheter är mycket resurskrävande.

Det finns alltså påtagliga nackdelar i det nuvarande systemet för finansiering av kungörelsekostnader vid de allmänna domstolarna. Det skall emellertid framhållas att de här angivna nackdelarna inte är allmängiltiga. Således fungerar de rutiner som tillämpas i vattenmålen bra. Detsamma kan sägas vara fallet i de mindre konkurserna. När det gäller övriga mål och ärenden är dock enligt min mening förhållandena sådana att det behövs ett nytt system för kostnadsfinansieringen. Jag delar alltså DV:s uppfattning att det finns ett reformbehov. Även remissinstanserna har den inställningen.

DV har i sin rapport redovisat några alternativa finansieringsmodeller. Samtliga bygger på att kungörelsekostnaderna i konkurs- och ackordsärenden finansieras enligt en särskild ordning. På skäl som jag strax skall återkomma till finner också jag det vara den lämpligaste lösningen. Även remissinstanserna delar i allt väsentligt den uppfattningen. I konsekvens härmed kommer jag därför att först uppehålla mig vid hur ett nytt system för finansiering av kungörelsekostnader i konkurs- och ackordsärenden bör utformas och därefter gå in på finansieringsmodellen för kungörelsekostnaderna i övriga mål och ärenden.

Vidare skall jag behandla frågan om den återstående lösningsskyldigheten för domar och beslut i de allmänna domstolarna. Eftersom den nuvarande ordningen är opraktisk för både parterna och domstolarna föreligger ett reformbehov även i detta avseende.

Mitt förslag: I konkurser och ackordsärenden skall tas ut en enhetlig kungörandeavgift. Likaså skall vid efterbevakning sökandena betala en enhetlig kungörandeavgift.

DV:s förslag: Överensstämmer med mitt förslag, när det gäller de ordinarie konkurserna och ackordsärendena. För de mindre konkurserna föreslår DV att det nuvarande systemet skall behållas oförändrat.

Remissinstanserna: Samtliga tillstyrker eller lämnar utan erinran DV:s förslag till finansiering av kungörelsekostnaderna i de ordinarie konkurserna och ackordsärendena. Riksskatteverket (RSV), Göteborgs tingsrätt, Malmö tingsrätt och Uppsala tingsrätt samt Sveriges domareförbund uttalar att samma system bör tillämpas även i de mindre konkurserna. Som skäl härför anføres bl. a. rättviseargument samt att konkursdomarens bokföring av kungörelsekostnaderna och konkursförvaltarens redovisning skulle förenklas.

Skälen för mitt förslag: Ansökningsavgiften i ett konkurs- eller ackordsärende är 160 kr., såvida inte sökanden begär sig själv i konkurs. I det fallet är ansökningen avgiftsfri. Som jag tidigare har nämnt tillämpas olika system för finansiering, fakturering och debitering av kungörelsekostnaderna i ordinarie och mindre konkurser. I ordinarie konkurser fakturerar tingsrätten konkursboet kostnaderna för de kungörelser som tingsrätten har betalat. Motsvarande rutiner tillämpas vid efterbevakning, fastän det då är den efterbevakande borgenären som faktureras kostnaden. I mindre konkurser betalar staten kungörelsekostnaderna. Om det efter det att förvaltaren tagit ut sitt arvode finns tillgångar kvar i boet eller om det finns krav på någon betalningsskyldig borgenär levererar förvaltaren överskottet till domstolen via DV, dock högst ett belopp som motsvarar de totala konkurskostnaderna exkl. förvaltararvodet, dvs. summan av tillsynsavgiften och kungörelsekostnaderna i ärendet.

Som jag redan omtalat är de rutiner som tillämpas i de ordinarie konkurserna förenade med flera nackdelar både för domstolarna och de betalningsskyldiga. Motsvarande praktiska problem finns inte vad gäller de mindre konkurserna.

För att slippa de nuvarande nackdelarna i de ordinarie konkurserna bör man frågå systemet med att fakturera konkursboet de kungörelsekostnader som domstolen betalar. I stället bör i likhet med vad som gäller för de mindre konkurserna staten betala kungörelsekostnaderna och därefter på lämpligt sätt skaffa sig täckning för utlägg. Ett sätt att få kostnaderna täckta vore att höja ansökningsavgiften i konkursärendena. En sådan höjd ansökningsavgift skulle med nödvändighet gälla alla konkursärenden, dvs. både mindre och ordinarie konkurser, eftersom konkursdomaren först efter det att ansökningsavgiften har betalats avgör om konkursen skall behandlas som mindre eller ordinär. Av flera skäl vore detta enligt min mening en mindre lämplig lösning. Bl. a. skulle den medföra att kungörelsekostnaderna upphör att vara konkurskostnader.

I stället bör det alternativet väljas att konkursbona betalar enhetliga kungörandeavgifter som är beräknade så, att staten totalt sett får täckning för sina utlägg för de kungörelser som konkursdomaren utfärdar i samband med konkurser bortsett från kungörelser om efterbevakning. Samma princip bör också tillämpas vid efterbevakning. Därmed uppnås att de betalningsansvariga i förväg vet hur mycket de skall betala samtidigt som domstolarna slipper de nuvarande besvärliga rutinerna.

I likhet med flera remissinstanser anser jag att enhetliga kungörandeavgifter bör införas även i fråga om de mindre konkurserna. Förutom att det ligger ett värde i sig i att ha enhetliga regler talar rättviseskäl för det. Det ger också praktiska vinster genom att domstolarna inte behöver bokföra kungörelsekostnaderna och förvaltarna inte behöver kontakta domstolarna för att veta hur stort belopp som skall betalas till staten.

Till dessa praktiska skäl kommer att det förslag till ny konkurslag, som för närvarande är föremål för lagrådets granskning innehåller endast en handläggningsform för konkurser. En ny konkurslagstiftning kan tänkas träda i kraft vid årsskiftet 1987–1988. Även av dessa skäl bör systemet med enhetliga kungörandeavgifter tillämpas på samtliga konkurser.

Mot bakgrund av en stickprovsundersökning av kungörelsekostnaderna i ordinära konkurser år 1984 har DV räknat fram att den kungörandeavgift som konkursboet skulle betala i 1984 års penningvärde borde vara 1 400 kr. och att den efterbevakande borgenärens kungörandeavgift borde uppgå till 500 kr.

Vad som här har sagts om konkurser är även tillämpligt på ackordsärenden. För att förenkla administrationen bör samma kungörandeavgifter tas ut i konkurs- och ackordsärenden.

2.4 Kungörelsekostnader i mål och andra ärenden än konkurs- och ackordsärenden

Mitt förslag: Rutinerna ändras så att domstolarna betalar kungörelsekostnaderna genom att belasta ett anslag. Staten kompenserar sig för dessa kostnader genom att ansökningsavgifterna i tvistemål och allmänna domstolsärenden höjs generellt samt genom att de nuvarande expeditionsavgifterna i ärenden enligt boupptecknings- och avhandlingsprotokollen ersätts med ansökningsavgifter, som räknas upp på samma sätt.

I fråga om kungörelsekostnader i vattenmål behålls nuvarande rutiner.

DV:s förslag: Överensstämmer med mitt.

Remissinstanserna: De flesta tillstyrker förslaget. Riksrevisionsverket (RRV) och stämpelskatteutredningen avstyrker dock. De förordar i stället en lösning som innebär att kungörelsekostnaderna finansieras genom en schabloniserad avgiftsbestämning för varje ärendegrupp för sig med beaktande av den genomsnittliga kungörelsekostnaden för ärendegruppen i fråga.

Skälen för mitt förslag: Som jag har nämnt tidigare finansieras kungörelsekostnaderna i vattenmålen enligt ett särskilt system, utformat med hänsyn till de speciella förhållanden som ofta råder i dessa mål. Detta finansieringssystem fungerar bra och bör inte ändras. Jag bortser därför i det följande från vattenmålen.

Ansökningsavgiften i tvistemål är 210 kr. Kungörande förekommer i mål om boskillnad och omyndighets- eller myndighetsförklaring.

I de allmänna domstolsärendena är ansökningsavgiften 105 kr. Vidare tas i dessa ärenden ut en expeditonsavgift för slutliga beslut med 50 kr. Kungörande sker bl. a. i ärenden om dödning av förkomna handlingar, likvidationer och fusioner. I ärenden enligt boupptecknings- och avhandlingsprotokollen tas inte ut någon ansökningsavgift. I stället tas ut en expeditonsavgift på 160 kr. för vissa beslut och bevis. Kungörande sker i bl. a. ärenden om kallelse på okända borgenärer, bodelning och äktenskapsförord.

De totala kungörelsekostnaderna i andra mål och ärenden än konkurs- och ackordsärenden samt lagfartssammanträden har för år 1984 beräknats till 2 680 000 kr. Det sammanlagda antalet mål och ärenden i vilka ansöknings- eller expeditonsavgifter för beslut eller bevis togs ut har för samma tid angetts till ca 120 000.

När det gäller utformningen av ett nytt finansieringssystem för kungörelsekostnader i dessa mål och ärenden kan man tänka sig flera olika modeller. Till skillnad från de ordinära konkurserna och ackordsärendena finns det i dessa fall ingen anledning att ta ut särskilda kungörandeavgifter. Det mest ändamålsenliga och praktiska är därför att finansiera kungörelsekostnaderna genom ansökningsavgifterna. Detta innebär att ansökningsavgift skulle tas ut även i de ärenden enligt avhandlings- och bouppteckningsprotokollen, där det nu endast tas ut expeditonsavgift.

En möjlighet vore att höja ansökningsavgiften i ett mål eller ärende med den genomsnittliga kungörelsekostnaden för målet eller ärendet i fråga. Exempelvis skulle ansökningsavgifter i ett boskillnadsmål enligt denna modell höjas från nuvarande 210 kr. till 860 kr., om man utgår från den beräkning som DV har gjort, nämligen att den genomsnittliga kungörelsekostnaden i boskillnadsmål är 650 kr.

Ett annat alternativ vore att bestämma ansökningsavgiftens storlek med beaktande av kungörelsekostnaderna inte för det speciella ärendet utan för en större grupp av ärenden. Exempelvis skulle ansökningsavgiften för tvistemål täcka kungörelsekostnaderna i mål om boskillnad och omyndighets- eller myndighetsförklaring. Enligt DV:s beräkning skulle i detta fall ansökningsavgifterna för mål behöva höjas med 11 kr., för domstolsärendena med 65 kr. och för ärenden enligt avhandlings- eller bouppteckningsprotokollen med 27 kr.

Ytterligare ett alternativ vore att finansiera samtliga kungörelsekostnader som det nu är fråga om genom en beloppsmässigt likformig höjning av ansökningsavgifterna för alla mål och ärenden. Med denna modell skulle ansökningsavgifterna behöva höjas med 22 kr. enligt DV:s beräkning.

Ju mer schabloniserad en modell är, desto enklare blir den att hantera. Samtidigt kan dock också hävdas att systemet blir mindre rättvist.

En fördelning av kungörelsekostnaderna enligt de olika modeller som jag nu har redovisat innebär i vissa fall en påtaglig förändring av totalkostnaderna för en sökande eller kärende. Man kan fråga sig vilken inverkan en sådan omfördelning kan få på den framtida mål- och ärendetillströmningen. En allmän höjning av ansökningsavgifterna enligt det sistnämnda alternativet innebär en fördyring när det gäller mål och ärenden i vilka kungörande inte förekommer. Fördyringen är emellertid så måttlig att den inte torde ha någon som helst inverkan på mål- och ärendetillströmningen.

I de mål och ärenden i vilka kungörande sker blir i stället totalkostnaden lägre, i vissa fall, såsom beträffande boskillnad och registrering av äktenskapsförord, avsevärt lägre. Det finns emellertid ingen anledning befara att målen om boskillnad och ärendena om inregistrering av äktenskapsförord skulle öka eller minska i antal till följd av en förändring av kostnaderna enligt någon av de modeller som här har diskuterats. Den som överväger så ingripande åtgärder som boskillnad och registrering av äktenskapsförord låter sig rimligen inte påverkas av sådana skillnader i kostnaderna som det här är fråga om. Dessa synpunkter gäller också merparten av övriga fall där kungörande förekommer.

Vid val av system bör i stället stor vikt läggas vid att det skall vara lättadministrerat. Ett detaljerat avgiftssystem skapar problem inte bara i domstolarna utan även för allmänheten. En vanlig kompletteringsanledning i domstolsärendena är för närvarande att felaktiga avgiftsbelopp har betalats in. Avgifterna bör därför så långt som möjligt vara enhetliga. Mot bakgrund härav anser jag att kungörelsekostnaderna i dessa mål och ärenden bör finansieras genom en beloppsmässigt likformig uppräknings av ansökningsavgifterna enligt det sistnämnda alternativet.

Det förhållandet att denna finansieringsmetod leder till en måttlig höjning av ansökningsavgifterna även i mål och ärenden, i vilka något kungörande inte sker och därför kan uppfattas som något orättvis, uppvägs enligt min mening väl av att den samtidigt innebär praktiska fördelar för alla kategorier.

2.5 Lösningsskyldigheten i fråga om domar och beslut

Mitt förslag: Den återstående lösningsskyldigheten i fråga om domar och beslut samt vissa bevis som utfärdas av domstolarna slopas. Inkomstbortfallet kompenseras genom höjda ansökningsavgifter.

DV:s förslag: Samma som mitt.

Remissinstanserna: Samtliga tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för mitt förslag: Parter i mål och ärenden vid de allmänna domstolarna skall underrättas om utgången i målet eller ärendet. Som regel sker detta genom att en fotokopia av domen eller beslutet sänds till parterna i vanligt brev. Någon avgift för en sådan expedition tas inte ut.

I vissa fall är en part också skyldig att lösa dom, beslut eller bevis. Bestämmelser om lösningsskyldighet finns i 11–13 §§ expeditiönskungörelsen. De avgifter som den lösningsskyldige skall betala framgår av expeditiönskungörelsens avgiftslista, avdelning II. I tingsrätt gäller lösningskyldigheten dels i vissa ärenden som hör till boupptecknings- och avhandlingsprotokollen, såsom bevis om testamentsbevakning och beslut om kallelse på okända borgenärer, dels slutliga beslut i allmänna domstolsärenden samt protokoll och bevis om testamentsvittnesförhör. För ärendena enligt boupptecknings- och avhandlingsprotokollen är avgiften 160 kr. och för de allmänna domstolsärendena 50 kr. I överrätterna tas ut avgift för dom i förenklad form med 40 kr. för dom i annat fall med 105 kr. samt för slutliga beslut med 50 kr. I expeditiönskungörelsen föreskrivs också om vissa undantag från lösningsskyldigheten.

Ett slopande av den återstående lösningsskyldigheten i fråga om beslut och bevis av tingsrätterna innebär naturligtvis en förenkling för dessa. Det torde också vara en fördel även för parterna att inte behöva lösa ett beslut vars innehåll de ofta redan känner till. Ett slopande av lösningsskyldigheten innebär också att samma regler kommer att gälla för domstolsärenden som för tvistemål. Inkomstbortfallet i de allmänna domstolsärendena bör på samma sätt som tidigare genomförts i tvistemålen kompenseras genom att ansökningsavgifterna höjs med ett belopp som motsvarar expeditiönsavgiften i dessa ärenden. När det gäller ärenden enligt boupptecknings- och avhandlingsprotokollen ersätts, som jag tidigare nämnt, expeditiönsavgiften med en ansökningsavgift.

Även när det gäller överrätternas avgöranden skulle ett borttagande av lösningsskyldigheten innebära fördelar för både domstolar och parter. Enligt DV:s beräkningar skulle en sådan reform innebära ett årligt inkomstbortfall på ca 250 000 kr. avseende hovrättsavgörandena och omkring 15 000 kr. i fråga om högsta domstolens avgöranden. Finansieringen av detta bortfall kan lämpligen ske genom att underlaget för beräkningen av ansökningsavgifterna i samtliga tvistemål, allmänna domstolsärenden och ärenden enligt boupptecknings- och avhandlingsprotokollen räknas upp något. Kostnadsökningen torde komma att bli nära nog försumbar. Även i denna del bör lösningsskyldigheten därför avskaffas.

2.6 Författningstekniska frågor

Mitt förslag: Bestämmelser om att avvisning skall ske när föreskriven ansökningsavgift inte har betalats förs in i de lagar som reglerar förfarandet vid de allmänna domstolarna.

Även 9 och 9 a §§ rättshjälpslagen (1972: 429) anpassas till den nya författningsregleringen av avgifter vid de allmänna domstolarna.

DV:s förslag: DV, som inte har utarbetat något förslag i dessa avseenden, har i utredningsrapporten förklarat sig dela uppfattningen att avvisningsfrågan skall vara reglerad i lag och att 9 a § rättshjälpslagen bör anpassas till den nya ordningen.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har uttalat sig i avvsningsfrågan förordar en lösning i enlighet med mitt förslag.

Skälen för mitt förslag: För att göra bestämmelserna om avgifter vid de allmänna domstolarna mer överskådliga och lättare att tillämpa avser chefen för finansdepartementet att så snart som möjligt lägga fram förslag om en särskild förordning om avgifter vid de allmänna domstolarna. Detta kommer att leda till att expeditionskungörelsens avgiftsbestämmelser inte längre blir tillämpliga på de allmänna domstolarna och att förordningen (1975: 1129) om expeditionsavgift vid centralnämnden för fastighetsdata kan upphävas.

I expeditionskungörelsen föreskrivs att en ansökan skall avvisas om ansökningsavgiften inte betalas (22 § första stycket). Någon ändring i sak bör inte ske i detta avseende. Bristande betalning bör alltså även i fortsättningen utgöra en grund för avvisning. På grund av den nya författningsreglering som kommer att föreslås för avgifter vid de allmänna domstolarna, och med hänsyn till bestämmelsen i 11 kap. 4 § regeringsformen om att rättegångsförfarandet skall regleras genom lag, bör dock avvsningsbestämmelserna tas in i rättegångsbalken, lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden, lagsökningslagen (1946: 808) och handräckningslagen (1981: 847). Genom hänvisningar till rättegångsbalken blir avvsningsreglerna också tillämpliga i tvistemål om mindre värden, fastighetsmål och vattenmål. Se 4 § lagen (1974: 8) om rättegången i tvistemål om mindre värden, 2 § lagen (1969: 246) om domstolar i fastighetsmål och 13 kap. 2 § vattenlagen (1983: 291).

En ny författningsreglering rörande avgifter vid de allmänna domstolarna föranleder också vissa ändringar i 9 och 9 a §§ rättshjälpslagen.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom finansdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden,
3. lag om ändring i lagen (1946: 808) om lagsökning och betalningsföreläggande (lagsökningslag),
4. lag om ändring i handräckningslagen (1981: 847),
5. lag om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429).

Förslagen har upprättats i samråd med chefen för justitiedepartementet.

4 Lagrådets hörande

Med hänsyn till att lagstiftningsåtgärderna är av enkel beskaffenhet anser jag att lagrådets yttrande över lagförslagen inte behöver inhämtas.

5 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

dels anta förslagen till

1. lag om ändring i rättegångsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1946: 807) om handläggning av domstols-
ärenden,
3. lag om ändring i lagen (1946: 808) om lagsökning och betalnings-
föreläggande (lagsökningslag),
4. lag om ändring i handräckningslagen (1981: 847),
5. lag om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429),

dels godkänna de riktlinjer som jag har förordat för uttag av avgifter för finansieringen av kungörelsekostnaderna i mål och ärenden vid de allmänna domstolarna samt av det inkomstbortfall som ett slopande av den återstående lösningsskyldigheten i fråga om domar, beslut och vissa bevis, som utfärdas av de allmänna domstolarna, leder till.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Sammanfattning

I denna rapport redovisar DV ett regeringsuppdrag om att utreda ett nytt system för att finansiera kungörelsekostnaderna i mål och ärenden i domstol. Uppdraget omfattar också en utredning om möjligheterna att avskaffa den återstående lösningsskyldigheten för domar och beslut i de allmänna domstolarna. Utöver dessa båda huvudfrågor redovisas i rapporten också förslag till ändringar beträffande avgifter för kopior, konkursfrihetsbevis, avgifter för bandupptagningar m. m.

DV:s utredning om kungörelsekostnader redovisas i *avsnitt 2*. Där konstateras att kungörande skall ske i ett stort antal situationer vid tingsrätterna t. ex. i konkurser, ärenden om dödande av förkomna handlingar. Nuvarande rutiner har flera nackdelar. Kostnaderna varierar starkt mellan olika regioner. Sökandena får betala olika mycket beroende på i vilken tidning en kungörelse förs in. Tingsrätterna har ett omfattande arbete med betalning och fakturering av kungörelseannonser. Statens kostnader för kungörandet i tingsrätterna uppgår till ca 4,9 milj. kr. Hur dessa kostnader fördelar sig på olika mål- och ärendegrupper framgår av den undersökning som redovisas i *avsnitt 2.4*. Efter att ha övervägt flera alternativa möjligheter att finansiera kungörelsekostnaderna kommer DV fram till att det bör ske genom särskilda kungörandeavgifter i konkurs- och ackordsärenden samt genom en generell höjning av ansökningsavgifterna i mål och ärenden.

I *avsnitt 3* behandlar DV frågan om borttagande av lösningsskyldigheten för domar och beslut. Sådan lösningsskyldighet förekommer dels i allmänna domstolsärenden vid tingsrätterna, dels för domar och beslut i överrätterna. DV konstaterar att det är krångligt både för domstolarna och för enskilda rättssökande med lösningsskyldighet och expeditonsavgifter. Inkomstbortfallet föreslår DV skall finansieras genom höjda ansökningsavgifter vid tingsrätterna.

I *avsnitt 4* tar DV upp ett antal avgifts- och expeditonsfrågor som medför krångel vid domstolarna. Enstaka kopior av en handling föreslås skall få lämnas ut avgiftsfritt. Utfärdandet av konkursfrihetsbevis föreslår DV skall flyttas till kronofogdemyndigheterna och betalas genom höjda avgifter i de ärenden där bevisen används, t. ex. registrering av aktiebolag. Bestämmelser om nya avgifter föreslås för kopia och utskrift av bandupptagning samt för avskrifter. Vidare behandlas frågor om vidimation av fotokopior. I avsnittet föreslår DV också att ansökningsavgifter skall tas ut i stället för expeditonsavgifter i vissa ärenden enligt boupptecknings- och avhandlingsprotokollen.

De ändringar DV föreslår skall enligt DV:s mening genomföras genom att de bestämmelser i expeditonskungörelsen som rör de allmänna domstolarna bryts ut ur kungörelsen och tas in i en särskild förordning om avgifter vid domstol. I förordningen anges vilka avgifter som skall tas ut

och hur uppbörden skall ske. De mål och ärenden där avgift skall tas ut och avgifternas storlek anges i förordningens avgiftslista.

Prop. 1986/87: 26

Sammanfattningsvis har avgifterna beräknats enligt följande

Ansökningsavgift för tvistemål

– Nuvarande nivå	210 kr.
– Slopande av kungörelsekostnad	22 kr.
– Slopande av lösen i hovrätt	2 kr.
Ny ansökningsavgift	234 kr.

Ansökningsavgift i allmänna domstolsärenden

– Nuvarande nivå	105 kr.
– Slopande av kungörelsekostnad	22 kr.
– Slopad lösen i tingsrätt	50 kr.
– Slopad lösen i hovrätt	2 kr.
Ny ansökningsavgift	179 kr.

Ansökningsavgift i ärenden enligt boupptecknings- och avhandlingsprotokollen

– Nuvarande nivå	0 kr.
– Slopad expeditionsavgift	160 kr.
– Slopande av kungörelsekostnad	21 kr.
– Slopande av lösen i hovrätt	2 kr.
Ny ansökningsavgift	183 kr.

Samtliga kostnadsuppgifter som presenterats här varit i kostnadsläge juli 1984. DV beräknar att avgifterna behöver räknas upp med 10–12 % för att anpassas till kostnadsläge januari 1986.

Ansökningsavgifterna för allmänna domstolsärenden och ärenden enligt boupptecknings- och avhandlingsprotokollen bör fastställas till samma belopp.

Förslag till avgiftsnivåer

DV föreslår att följande avgifter med angivna nivåer skall tas ut från och med den 1 januari 1986.

– Kungörandeavgift i konkurser och ackordsärenden	1 600 kr.
– Kungörandeavgift för efterbevakningar i konkurser	950 kr.
– Ansökningsavgift för mål	260 kr.
– Ansökningsavgift för ärenden	200 kr.
– Avgift för kopia av bandupptagning	40 kr.
– Utskrift av bandupptagning, per sida	20 kr.
– Avskrift, per sida	20 kr.

Sammanlagt räknar DV med att ett genomförande av förslagen innebär besparingar inom domstolsväsendet på mer än 1,5 milj. kr. årligen.

Sammanställning av remissyttranden över domstolsverkets rapport (1985: 2) Kungörelsekostnader och ansökningsavgifter m. m. i domstol.

Remissinstanser

Efter remiss har yttranden över rapporten lämnats av *riksskatteverket (RSV)*, *statskontoret*, *riksrevisionsverket (RRV)*, *Göta hovrätt*, *Sollentuna tingsrätt*, *Stockholms tingsrätt*, *Uppsala tingsrätt*, *Helsingborgs tingsrätt*, *Malmö tingsrätt*, *Göteborgs tingsrätt*, *Umeå tingsrätt*, *stämpelskatteutredningen*, *Sveriges advokatsamfund* och *Sveriges domareförbund*.

Remissyttrandena

Kungörandeavgifter i konkurs- och ackordsärenden

Samtliga remissinstanser tillstyrker eller lämnar utan erinran DV:s förslag om kungörandeavgifter vad gäller ärenden om s. k. ordinära konkurser och ackordsärenden.

Några remissinstanser ifrågasätter om inte samma ordning även bör gälla för de mindre konkursernas del.

RSV anför: Förslaget om införande av kungörandeavgift för uttagande av kungörelsekostnader i konkursärenden är bra. Enligt *RSV*:s mening borde ett sådant förfarande emellertid också införas för vad gäller de mindre konkurserna. De flesta konkurser (91 % första halvåret 1985) handläggs som mindre konkurser, även omfattande konkursbon handläggs i denna ordning. Det framstår som omotiverat att inte låta den förenkling, som kungörandeavgiftens införande innebär, också komma det stora flertalet ärenden till del. Att hanteringen fungerat tillfredsställande är inte skäl att inte förenkla den. Som ytterligare skäl för att behandla alla konkurser lika ur denna aspekt kan anföras att en mindre konkurs kan övergå till en ordinär konkurs. Någon gång kan valet av handläggningsordning, ordinär eller mindre konkurs, också ändras efter besvär. Det är fördelaktigt om det inte behövs särskilda regler om hur kungörandekostnaderna skall behandlas i dessa fall.

RRV yttrar sig över förslagen till finansiering av kungörelsekostnader i ärenden om ordinära och mindre konkurser samt i övriga domstolsärenden i ett sammanhang. Verket anför:

RRV anser en schabloniserad modell som är enkel att handha är mest tilltalande, då den skulle medföra största möjliga förenkling av handläggningsarbetet. *DV* framhåller i rapporten att rättviseargumentet inte får tillmätas avgörande betydelse vid val av modell. Likväl anser *DV* sig inte kunna föreslå att ansökningsavgiften i en konkurs, som behandlas som en mindre konkurs också skall bidra till att täcka kungörelsekostnaderna i ordinära konkurser. I fråga om kungörelsekostnader som har samband med andra mål och ärenden kan man enligt *DV* bortse från rättviseargu-

mentet och föreslår en likformig uppräknig av samtliga förekommande avgifter för mål och ärenden. Detta förslag grundar sig på uppfattningen att rättviseargumentet inte bör tillmätas avgörande betydelse samt att det belopp det är fråga om, 22 kr., är så blygsamt att en höjning av de aktuella avgifterna inte skulle påverka ärende- resp. målfrekvensen. Skulle rättviseargumentet icke vara av betydelse ser RRV inga skäl varför de totala kungörelsekostnaderna för statsverket 4,9 milj. kr. inte skulle slås ut på samtliga nu avgiftsbelagda mål och ärenden. Påslaget på resp. avgift skulle då bli ca 40 kr.

Med en alltför långtgående schablon blir emellertid enligt RRV:s mening diskrepensen för stor mellan avgift och prestation.

RRV kan ansluta sig till DV:s förslag hur finansieringen av kungörelsekostnaderna bör ske i mindre konkurser resp. ordinära konkurser. Kungörelsekostnaderna för övriga ärenden och mål bör dock enligt verkets mening tas ut enligt den alternativa modell som DV diskuterar men ej förordar och som innebär självfinansiering av kostnaderna för resp. ärendegrupp. RRV grundar sin uppfattning på att rättviseskäl kräver att kostnader för en viss ärendegrupp så långt möjligt bör avspeglade sig i avgiftssättningen för denna grupp. Genom den av RRV förordade modellen förenklas dessutom hanteringen avsevärt hos tingsrätterna och för den som betalar innebär förslaget ingen större förändring mot vad som gäller i dag.

Liknande synpunkter har lämnats av *stämpelskatteutredningen*, som anför: Förslaget till finansiering av kungörelsekostnader bygger på sinsemellan motstridande resonemang i fråga om vem som rimligen bör bära dessa kostnader.

I fråga om de kungörelsekostnader som uppkommer i samband med konkurs- och ackordsärenden har förslaget om särskilda kungörandeavgifter i stället för en höjning av ansökningsavgiften för dylika ärenden bl. a. motiverats med att ansökningsavgiften i en konkurs som behandlas som en mindre konkurs inte bör vara satt så att den bidrar till att täcka kungörelsekostnaderna i ordinära konkurser. Förslaget att finansiera de kungörelsekostnader som har samband med andra mål och ärenden genom en likformig uppräknig av samtliga förekommande avgifter för mål och ärenden motiveras bl. a. av en strävan efter enkelhet i handhavandet samt av att rättviseargumentet inte bör tillmätas avgörande betydelse vid val av finansieringsmodell. Som ytterligare argument för detta förslag anfördes att det belopp som det är fråga om (22 kr.) är så blygsamt att en höjning av aktuella avgifter inte påverkar ärende- resp. målfrekvensen.

Såvitt framgår av rapporten kommer den föreslagna finansieringsmodellen för sistnämnda kungörelsekostnader att belasta, förutom mål och ärenden där kungörelseförfarande inte förekommer, även konkurs- och ackordsärenden.

Vad åter rör konkurs- och ackordsärendena anfördes, utöver tidigare argument mot en finansiering av kungörelsekostnaderna genom höjda ansökningsavgifter, den ifrågavarande höjningens storlek samt att en sådan lösning skulle medföra att kungörelsekostnaderna inte längre kommer att utgöra konkurskostnader.

I detta sammanhang vill utredningen påpeka att om de totala kungörelsekostnaderna för statsverket, enligt rapporten 4,9 milj. kr., skulle slås ut på samtliga nu avgiftsbelagda mål och ärenden så skulle det med samma beräkningsgrunder som dem som använts i rapporten vara fråga om ett påslag på resp. aktuell avgift med ca 40 kr.

Skall förenklingsaspekten vägas mot rättviseargumentet synes det enligt utredningens mening svårt att finna att avvägningsskälens häremellan skulle ligga i skillnaden mellan ett generellt påslag om 22 kr. resp. 40 kr.

Det senare beloppets storlek torde lika litet som det föreslagna ha någon avgörande inverkan på ärende- resp. målfrekvensen. Det förhållandet att ansökningsavgifter inte utgör konkurskostnader torde även vid ett påslag om 40 kr. sakna betydelse.

Det sagda innebär inte att utredningen förordar att de totala kungörelsekostnaderna för statsverket finansieras genom en generell höjning av förekommande ansöknings- eller andra avgifter. Avsikten är närmast att ta fram en av domstolsverket obelyst sida av saken.

Utredningen anser i stället att i den mån en kostnad kan anses hänförlig till en viss ärendegrupp så bör detta avspeglade sig i avgiftssättningen för denna grupp, även om kostnaden är schablonmässigt beräknad. Den av DV föreslagna finansieringsmodellen för att täcka kungörelsekostnaderna för övriga mål och ärenden rycker enligt utredningens mening undan grundvalarna för differentierad avgiftssättning över huvud.

Enligt utredningens mening bör därför den alternativa lösningen innebära självfinansiering av kungörelsekostnaderna för resp. ärendegrupp genomföras. En sådan lösning innebär inte någon större förändring mot vad som gäller i dag för den som skall betala. Hanteringen förenklas ändå i avsevärd utsträckning för tingsrätterna. Valet mellan särskilda kungörandeavgifter och påslag på redan förekommande ansöknings- eller andra avgifter är närmast beroende av vem som skall betala. Sammanfaller betalningsansvaret för ansökningsavgiften med betalningsansvaret för kungörandet talar rationella skäl för att en enda avgift tas ut.

Uppsala tingsrätt anför: Även i mindre konkurser bör man övergå till ett system med kungörandeavgifter, vilka får tas ut ur boet i den mån tillgångarna tillåter det. Bibehålls den nuvarande ordningen i mindre konkurser riskerar man att på vissa orter få avsevärda skillnader mellan boets kungörelsekostnadsansvar i ordinära konkurser och samma kostnadsansvar i mindre konkurser; ett konkursbo i en mindre konkurs kan komma att få betala betydligt mer i kungörelsekostnader än ett konkursbo i en ordinär konkurs vid samma domstol. Detta är svårt att från sakliga utgångspunkter motivera. För det fall förslaget i rapporten anses böra följas bör i vart fall bestämmelsen jämkas så att även kostnadsansvaret i mindre konkurser får en reglering i författning. Eventuellt kan reglering om kungörandeavgifter i ordinära konkurser och kostnadsansvaret i mindre konkurser tas in i konkursförordningen med hänvisning till denna i förordningen om avgifter.

Göteborgs tingsrätt anför: Tingsrätten delar DV:s uppfattning om att en särskild kungörandeavgift bör införas i ordinära konkurser och ackordsärenden. Enligt tingsrättens uppfattning finns det emellertid inte någon anledning att i detta avseende göra någon skillnad mellan ordinära konkurser och mindre konkurser. En betydande andel av de mindre konkurserna avslutas med tillgångar som täcker kungörelsekostnaderna. Kungörelseavgift i de mindre konkurserna skulle medföra väsentlig minskat kameralt arbete för tingsrätterna genom att dessa inte behöver hålla reda på kungörelsekostnaderna i det enskilda ärendet. Det skulle även underlätta för konkursförvaltare vid upprättande av utdelningsförslag om kungörelsekostnaderna togs ut i form av en förutbestämd avgift. Med hänsyn till att det bland de mindre konkurserna finns konkurser utan tillgångar eller endast obetydliga tillgångar bör till skillnad från vad som föreslås för de ordinära konkurserna kungörandeavgiften tas ut först i samband med konkursens avslutande.

Malmö tingsrätt anför: Motiven för att införa kungörandeavgifter i ärenden om konkurs och ackord är i huvudsak två, nämligen rättvisa och rationalisering. Förslaget omfattar ej mindre konkurser. Rättviseargumentet talar enligt tingsrättens mening starkt för en schablonisering av kungö-

relsekostnaderna också i sådana. Vidare skulle konkursdomarens bokföring av uppkomna kungörelsekostnader, liksom konkursförvaltarens redovisning, kunna förenklas avsevärt genom en schablonisering. En översyn av ordningen för uttagande av kungörelsekostnaderna också i mindre konkurser bör därför göras. Tingsrätten motsätter sig emellertid inte att den nu föreslagna regleringen av kungörandeavgifter genomförs.

22 § p 8 ackordslagen och 7 § ackordskungörelsen innehåller f. n. bestämmelser om skyldighet att vid ansökan om förhandling om offentligt ackord betala förskott för konkursdomarens och rättens kostnader. Dessa bestämmelser bör anpassas till den föreslagna kungörandeavgiften i ackordsärenden. Detta torde enklast kunna göras genom att beloppet i 7 § ackordskungörelsen bestäms genom en hänvisning till gällande kungörandeavgift.

Även *Sveriges domareförbund* har uttalat sig för schabloniserade kungörandeavgifter i mindre konkurser. Förbundet anför:

Förvaltarna, som har att fylla i blanketterna DV 517 och DV 518, måste på ett eller annat sätt hos konkursdomstolen skaffa sig exakta besked om kungörelsekostnadernas storlek. Detta behövs inte om en kungörandeavgift införs även när det gäller mindre konkurser och domstolspersonalen skulle inte behöva muntligen eller skriftligen ge besked om de exakta kungörelsekostnaderna, vilket i vissa fall kan vålla problem, t. ex. när faktura ännu inte kommit från tidningen.

Kungörelsekostnader i övriga mål och ärenden.

DV:s förslag tillstyrks eller lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser.

Bl. a. anför *Stockholms tingsrätt*: Det föreslagna systemet att låta mål och ärenden i vilka kungörelsekostnader inte förekommer bära kostnaderna för mål och ärenden där sådana kostnader förekommer kan i vissa fall framstå som orättvist. Den generella höjning av ansökningsavgifterna som kan komma i fråga är emellertid inte av sådan storlek att denna orättvisa bör tillintetgöra de förenklingar förslaget innebär.

Vidare anför *Sveriges domareförbund* följande: Det råder enligt domareförbundets mening ingen tvekan om att förslaget innebär fördelar såväl för den rättssökande allmänheten som för tingsrätterna. Den höjning av ansökningsavgifterna som blir följderna om förslaget genomförs får anses måttlig och överskrider inte det allmännas totala kostnader för verksamheten (jfr prop. 1974: 171, SkU 1974: 61, rskr 1974: 361). Naturligtvis kan det ifrågasättas om intresset av rättvisa i det enskilda fallet tillgodoses genom förslaget.

I rapporten saknas en modell som bygger på att kungörelsekostnaderna täcks genom en beloppsmässigt likformig höjning av ansökningsavgifterna enbart i de mål och ärenden i vilka kungörande sker. Att döma av det siffermaterial som redovisats i rapporten s 15 skulle en sådan modell liksom övriga av domstolsverket ej föreslagna modeller kräva en differentiering av avgifterna i olika mål och ärenden. Förbundet vill ändå ifrågasätta om inte en viss differentiering av avgiften bör komma ifråga när det gäller t. ex. vissa mål och ärenden avseende offentliggörande av rent privaträttsliga avtal av ekonomisk karaktär. Förslaget tillstyrkes likväl.

DV:s förslag avstyrks av *RRV* och *stämpelskatteutredningen*. Dessa remissinstanser anser att kungörelsekostnader som är hänförliga till vissa ärendegrupper bör finansieras genom avgiftsbestämningen för resp. ärendegrupp (se yttrandena under avsnittet Kungörandeavgifter i konkursmål och ackordsärenden).

Lösningsskyldighet för domar och beslut

Samtliga remissinstanser tillstyrker DV:s förslag eller lämnar det utan erinran.

Avvisning vid underlåten betalning av ansökningsavgift

Sollentuna tingsrätt anför: Stämpelskatteutredningen föreslog att en bestämmelse om avvisning, som ersätter nuvarande bestämmelse i 22 § expeditionskungörelsen, bör tas in i rättegångsbalken. Det förslaget återfinns också i den remitterade rapporten. Rapporten ifrågasätter emellertid om en sådan bestämmelse som stämpelskatteutredningen föreslog numera behövs med hänsyn till de senaste ändringarna i 42 kap. 4 § rättegångsbalken. Tingsrätten anser att nämnda ändringar inte ger stöd för en tingsrätt att avvisa en ansökan endast på den grunden att en ansökningsavgift inte har betalats efter ett föreläggande. Om expeditionskungörelsen i fortsättningen inte skall gälla för domstolarna måste frågan om avvisning p. g. a. bristande betalning av ansökningsavgift regleras i lag samtidigt som en särskild förordning om avgifter vid de allmänna domstolarna träder i kraft.

Den nuvarande bestämmelsen i 22 § expeditionskungörelsen tillämpas så att en ansökan avvisas om en part som är skyldig att erlagga ansökningsavgift inte gör det trots ett föreläggande. Det torde vidare förhålla sig så att en domstol i avvaktan på att avgiften erläggas inte börjar behandla ifrågasatt ansökan. Om denna praxis bland domstolarna har stöd i författning kan diskuteras. Frågan är betydelsefull. Det är nämligen inte alla gånger helt oväsentligt hur domstolen, innan en ansökningsavgift har betalats, behandlar brådskande yrkanden om säkerhetsåtgärder och interimistiska yrkanden. Skall domstolen ha rätt att vänta med att ehandla en ansökan till dess att ansökningsavgiften är betald även om det leder till rättsförluster för den sökande? Det är en fråga som bör regleras i sammanhanget. Det räcker inte med att föreskriva att en ansökan skall avvisas om sökanden inte efterkommer ett föreläggande att erlagga ansökningsavgift.

Stockholms tingsrätt anför: Enligt tingsrättens mening kan den nuvarande regeln i 42 kap. 4 § rättegångsbalken inte anses innefatta möjlighet till avvisning på grund av att ansökningsavgift ej erlagts. Rättegångsbalken är dessutom inte tillämplig på alla typer av ärenden som kan komma i fråga. Tingsrätten ser det således som nödvändigt med en reglering av avvisningsbeslut. Det är emellertid angeläget att den förenklade avgiftshanteringen införs snarast. Tingsrätten anser det därför inte motiverat att genomförandet skall fördröjas av annat pågående utredningsarbete där avvisningsfrågan kan komma att aktualiseras.

Tingsrätten vill vidare påpeka att en möjlighet till avvisning även måste finnas för efterbevakningar i konkurser. En efterbevakning kan nämligen göras så länge som en konkurs pågår. Bevakningens inkomstdag hos tingsrätten torde därvid – oavsett om kungörandeavgift erlagts eller ej – vara avgörande för om bevakningen kan upptas. Saknas avvisningsmöjlighet kan detta med innehållet i förslagets 5 § komma att medföra att konkurser där avgift för efterbevakningen ej erlagts inte kan avslutas. Det

kan vidare ifrågasättas om i förordning föreskriven avgiftsskyldighet kan sätta rättens i 111 § andra stycket konkurslagen angivna skyldighet ur spel.

Malmö tingsrätt anför: Bestämmelser om avvisning av ansökan på grund av bristande betalning av ansökningsavgift bör tas in i lag. Detta kan eventuellt ske genom ändring av 42 kap. 4 § rättegångsbalken m. fl. lagrum. Det är inte möjligt att avvakta att rättegångsutredningens förslag i framtiden leder till lagstiftning. En särskild reglering måste göras nu.

Sveriges domareförbund anför: Förbundet anser att det fortfarande bör finnas möjlighet till avvisning om en ansökningsavgift inte erläggas. Varken den omständigheten att utmätning kan ske för ansökningsavgift som ej erläggs eller att en ofullständig ansökan i vissa fall kan avvisas på ett tidigt stadium av handläggningen bör föranleda att avvisningsmöjligheten slopas i dessa fall. Ett avvisningsstadgande har sin plats i lag.

